

**REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR**

OSNUTEK

Ljubljana, .2010

Skupina poslancev in poslank (Franco Juri)

Na podlagi 114. člena Poslovnika Državnega zbora RS (Uradni list RS, št. 92/07 UPB) vlagamo

PREDLOG DOPOLNITEV POSLOVNIKA DRŽAVNEGA ZBORA

in ga pošiljamo v obravnavo in sprejem na podlagi 142. člena Poslovnika Državnega zbora RS v skrajšanem postopku, ker gre za manj zahtevne dopolnitve poslovnika.

Skupina poslancev in poslank

Franco Juri

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM

Evropski poslanec Nigel Farage bo moral plačati 3000 evrov kazni, ker se ni opravičil za žaljive izjave na račun predsednika Evropskega sveta Hermana Van Rompuyja, ki jih je izrekel na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta. Farage je predsednika Evropskega sveta označil za človeka "s karizmo cunje in z videzom nižjega bančnega uradnika", njegovo domovino, Belgijo, pa za "nedržavo". Na srečanju s predsednikom Evropskega parlamenta je poslanec dejal, da se Van Rompuyju in belgijskemu narodu za žalitve ne bo opravičil. Zato so iz urada predsednika Evropskega parlamenta sporočili, da bodo poslancu v skladu s poslovníkom parlamenta odvzeli desetdnevno nadomestilo, kar zneso 3000 evrov.

Predsednik Evropskega parlamenta je dejal, da je bilo obnašanje evropskega poslanca nesprejemljivo in da ima pravico, da se ne strinja s politiko ali institucijami EU, ne pa tudi pravice, da njene predstavnike žali.

Etično ravnanje poslancev v parlamentih je torej še kako aktualna tema. Državni zbor pri tem ni nobena izjema.

O etiki pri svojem delu so poslanci v državnem zboru razpravljali že večkrat, v praksi pa žal različni predlogi etičnih kodeksov zaradi nasprotovanj niso bili sprejeti.

Predlagatelji menimo, da je etični kodeks poslancev ena od možnosti za dvig politične kulture v državnem zboru. Etične standarde za poslance imajo tako evropske kot neevropske države, pristop k oblikovanju in postavitvi etičnih pravil pa je različen. Če se osredotočimo na države članice Evropske unije, ugotovimo, da imajo poseben kodeks za poslance na primer v Veliki Britaniji, v Nemčiji, na Poljskem, na Irskem ... Drugod pa so vsebovani v drugih predpisih ali v poslovníkih parlamentov. Na Finskem so zahteve po korektnem obnašanju poslancev navedene kar v ustavi. Tako 31. člen finske ustave določa, da se mora poslanec obnašati dostojno in spodobno. Do drugih ne sme biti napadalen ali žaljiv. Če poslanec ta načela krši, ga predsednik na to opozori ali mu prepove nadaljnjo razpravo. Parlament lahko poslanca, ki večkrat to krši, na to opozori oziroma opomni ali pa mu prepove udeležbo na sejah za največ 14 dni.

Druga možnost pa je, da bi dopolnili poslovník državnega zbora v delu, ki določa vzdrževanje reda na seji oz. pravila vedenja poslancev na sejah. Smiselno bi bilo, da bi se morali poslanci za žaljivke in obrekovanje – tako kot v Evropskem parlamentu – javno in prepričljivo opravičiti. Če tega ne bi hoteli storiti, bi sledila denarna kazen. Tako kot so odtrgali 3000 evrov britanskemu poslancu, ki je žalil predsednika Evropskega sveta Hermana Van Rompuyja. Prepričani smo, da bi bile poleg etičnega kodeksa finančne sankcije najbolj učinkovite. Če se primitivizem v državnem zboru uveljavi, kaj lahko sploh pričakujemo od državljanov, ki jih zastopamo? Prav je, da državljanji od svojih izvoljenih predstavnikov pričakujejo dostojno raven politične in kulture komuniciranja.

Slošna ugotovitev je, da je treba tudi na tak način - s sankcijami - okrepiti osnovne politične etične norme, saj se s tem lahko okrepi ugled in zaupanje v državni zbor, poslance in predstavniški demokratični sistem kot tak.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA DOPOLNITVE

Predlagatelji smo prepričani, da so disciplinske sankcije potrebne. Veljavna ureditev zahteva visoko raven politične kulture in odgovorno ravnanje poslancev. Da temu ni tako, ni treba posebej utemeljevati. Žaljivih obdolžitev, obrekovanj ... in izražanja nestrpnosti ter diskriminacije je namreč v državnem zboru preprosto preveč in kot kaže jih ne bo nič manj.

Poleg tega tako zrele demokracije kot tudi nove države članice EU in nenazadnje sam Evropski parlament poznajo določeno obliko sankcioniranja tistih poslancev, ki se ne znajo samomejevati. Zato je treba temeljito razmisliti, kako se izogniti nadaljnemu sramotanju poslanske funkcije. Ugled državnega zbora bo še naprej padal, žrtev žalitev, obrekovanj ... ter nestrpnosti in diskriminacije pa bo vse več. Državljeni pa si parlament že tako ali tako predstavljajo kot obrekovalnico, raven nekaterih dialogov pa primerjajo z gostilniškimi razpravami. Čeprav ima poslanec polno svobodo govora, bi moral spoštovati integriteto drugih. In nobeno jadikovanje, da volivci in volivke takšne izpade posameznikov na volitvah kaznujejo, k ugledu parlamenta ne pripomore.

Menimo, da nam je vsem v interesu, da imajo poslanci svobodo govora, naša odgovornost pa je, da vzpostavimo mehanizem, ki bo poslancem preprečil zlorabo te svobode z namenom, da se širi nestrpnost in diskriminacija ter omadežuje čast in dobro ime drugih.

Zato predlagamo, da se poslancem, ki pri svojih nastopih, razpravah in govorih uporabljajo izraze in izjave, ki bi lahko pomenile razžalitev, obrekovanje, žaljivo obdolžitev ali opravljanje ter spodbujanje k nestrpnosti in diskriminaciji, izrečejo naslednje sankcije: javno opravičilo ali prepoved udeležbe na seji državnega zbora. Prva daje prizadetim možnost, da zahtevajo zadoščenje oziroma z javnim opravičilom pridobijo moralno zadoščenje in vsaj delno povrnitev ugleda v javnosti. Druga pa poslancem, ki se prvi možnosti odrečejo oz. jo nočejo izpolniti, nalaga materialno sankcijo.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Spremembe in dopolnitve poslovnika bodo v primeru izrečenih sankcij imele finančne posledice za državni proračun na strani odhodkov, saj bodo poslanci lahko kaznovani z odtegljajem plače in pripadajočimi dodatki. Za druga javna finančna sredstva finančnih posledic ne bo.

4. ZAGOTOVLJENOST SREDSTEV V PRORAČUNU

Predlog za izvajanje ne predvideva nobenih finančnih sredstev.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

Ker je Republika Slovenija vključena v Evropsko unijo in njene institucije, tudi Evropski parlament, je smiselna primerjava z Evropskim parlamentom. V nadaljevanju primerjalnega prikaza pa ureditev prikazujemo po nekaj posameznih državah, tako znotraj Evropske unije kot tudi zunaj.

Evropski parlament

V Evropskem parlamentu ravnanje poslancev izhaja iz medsebojnega spoštovanja, ohranja dostojanstvo parlamenta in ne sme ogroziti poteka parlamentarnega dela kakor tudi ne miru v vseh parlamentarnih stavbah. Pravila vedenja in ravnanja poslancev pa nikakor ne smeta vplivati na živahnost parlamentarnih razprav ali svobodo govora poslancev. V primerih hude kršitve reda ali motenja Parlamenta, lahko predsednik parlamenta, potem ko je prisluhnil zadevnemu poslancu, sprejme obrazložen sklep, s katerim izreče primerno kazen, o čemer obvesti tega poslanca in predsednike organov, odborov in delegacij, katerim poslanec pripada, nakar ga razglasi na plenarnem zasedanju. Kazen je lahko sestavljena iz enega ali več naslednjih ukrepov:

- a) graja;
- b) izguba pravice do izplačila dnevnic za obdobje od dveh do desetih dni;
- c) začasna izključitev za obdobje od dveh do desetih zaporednih dni s sej parlamenta ali katerega koli od njegovih organov, odborov ali delegacij oziroma izključitev iz vseh ali nekaterih dejavnosti parlamenta, ne glede na pravico do glasovanja na plenarnem zasedanju in v tem primeru ob strogem spoštovanju pravil ravnanja.

Anglija

Zgornji dom (House of Lords)

Dom lordov je pravila lepega vedenja vključil v poslovnik (Standing Orders). Gre za dve določbi, ki imata že zelo dolgo tradicijo, saj izvirata iz 17. stoletja. Prva prepoveduje neuglajena, nesramna in žaljiva izvajanja, druga pa določa v izogib preprirom in sporom postopek in sankcijo v primeru razžalitve.

Poljska

Poljski Sejm je sprejel kodeks obnašanja (Code of conduct) poslancev. Poleg tega je Sejm sprejel tudi zakon o izvrševanju mandata poslanca ali senatorja (Act on the Exercise of the mandate of a deputy or senator), ki vsebuje še več določb, ki se lahko štejejo kot del kodeksa obnašanja v širšem smislu. V okviru Sejma deluje odbor za etiko (Committee on Ethics). Odbor je precej obremenjen. Ukvarja se predvsem z psovki, s katerimi se obmetavajo poslanci, precej manj pa z drugimi

vprašani. Seje odbora so zaprte za javnost. Če ugotovi kršitev kodeksa, lahko sprejme disciplinske sankcije opominjevalne narave, ki jih objavi v parlamentarnem časopisu (Kronika Sejmowa).

Združene države Amerike

Predstavniški dom (House of Representatives)

Tudi v okviru Predstavniškega doma deluje poseben odbor, ki se ukvarja z uresničevanjem pravil obnašanja poslancev (House Committee on Standards of Official conduct). Predstavniški dom je sprejel kar nekaj disciplinskih ukrepov proti poslancem. Kršitve so bile različne, od pretefov do nespodobnega govorjenja. Tudi ta dom je sprejel svoja pravila vedenja (Rules and statutes of the House of Representatives).

Indija

Tudi v Indiji se pričakuje, da člani parlamenta upoštevajo določene standarde vedenja tako znotraj parlamenta kot tudi zunaj njega. Vedenje člana parlamenta mora krepiti dostojanstvo parlamenta in vseh njegovih članov. Zato vedenje poslancev ne sme biti v nasprotju s standardi, ki jih parlament pričakuje od njegovih članov. V nasprotnem primeru jih lahko parlament kaznuje z naslednjimi kaznimi: opomin, ukor, odstranitev iz parlamenta, suspenz, zapor in izključitev iz parlamenta. Parlament v primeru kršitev pravil imenuje ad hoc odbor, ki razišče obnašanje poslanca in ugotovi, ali je takšno obnašanje v nasprotju z dostojanstvom parlamenta.

6. DRUGE POSLEDICE

Dopolnitev poslovnika ne bo imela drugih posledic.

7. RAZLOGI ZA SKRAJŠANI POSTOPEK

Državnemu zboru Republike Slovenije predlagamo, da predlog dopolnitev poslovnika obravnava po skrajšanem postopku, ker gre za manjše dopolnitve poslovnika in sicer se dodajata dva nova člena.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Poslovniku Državnega zbora RS (Uradni list RS, št. 92/07 UPB) se za 79. členom dodata novi 79.a in 79.b člen, ki se glasita:

"79.a člen

Poslanec je na sejah državnega zbora, sejah delovnih teles, sestankih in drugih dejavnostih v prostorih državnega zbora spoštljiv do drugih poslancev in udeležencev in nastopa, izraža mnenja in stališča ter razpravlja in govori tako, da varuje ugled funkcije poslanca in državnega zbora. Poslanec v svojih mnenjih in stališčih in pri nastopih, razpravah ter govorih ne sme uporabljati izrazov in izjav, ki pomenijo razžalitev, obrekovanje, žaljivo obdolžitev ali opravljanje ter spodbujanje k nestrpnosti in diskriminaciji.

79.b člen

V primerih kršitve 79.a člena tega poslovnika sme predsednik državnega zbora izreči naslednje sankcije:

- javno opravičilo,
- prepoved udeležbe na seji državnega zbora.

Zoper izrečene sankcije iz prejšnjega odstavka poslanec nima pravice ugovora.

Kršitve 79.a člena tega poslovnika lahko prijavi predsedniku državnega zbora vsak poslanec ali udeleženec v državnem zboru, posameznik, ki je bil poimensko razžaljen, obrekovan, žaljivo obdolžen ali ga je poslanec opravljal oziroma je bil v navedenih ravnanjih poslanca *prepoznaven/prepoznan*, varuh človekovih pravic oziroma njegovi namestniki in zagovornik načela enakosti.

Predsednik državnega zbora lahko izreče sankcije iz prejšnjega odstavka šele potem, ko opravi pogovor s prijaviteljem kršitve in poslancem, ki so mu bile očitane kršitve 79.a člena tega poslovnika.

Poslanec, ki mu je bila izrečena sankcija iz prve alineje prvega odstavka tega člena, se mora javno opravičiti na naslednji seji državnega zbora takoj potem, ko državni zbor določi dnevni red seje. Javno opravičilo se objavi tudi na spletni strani državnega zbora.

Prepoved udeležbe na seji državnega zbora se lahko izreče zgolj poslancu iz prejšnjega odstavka, ki se ni javno opravičil na način iz prejšnjega odstavka.

Za dneve, ko je poslancu prepovedana udeležba na seji državnega zbora, mu ne pripada plača, regres za prehrano med delom in povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela."

2. člen

Te dopolnitve poslovnika začnejo veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Predlagatelji dopolnitev poslovnika menimo, da mora biti poslanec na sejah državnega zbora, sejah delovnih teles, sestankih in drugih dejavnostih v prostorih državnega zbora korekten do drugih poslancev in udeležencev in nastopati, razpravljati in govoriti spoštljivo in tako, da varuje ugled državnega zbora. Poslanec pri svojih nastopih, razpravah in govorih ne sme uporabljati izrazov in izjav, ki pomenijo razžalitev, obrekovanje, žaljivo obdolžitev ali opravljanje ter spodbujanje k nestrpnosti in diskriminaciji.

Zato predlagamo, da se poslancem, ki pri svojih nastopih, razpravah in govorih uporabljajo izraze in izjave, ki bi lahko pomenile razžalitev, obrekovanje, žaljivo obdolžitev ali opravljanje ter spodbujanje k nestrpnosti in diskriminaciji, izrečejo naslednje sankcije: javno opravičilo ali prepoved udeležbe na seji državnega zbora. Prva daje prizadetim možnost, da zahtevajo zadoščenje oziroma z javnim opravičilom pridobijo moralno zadoščenje in vsaj delno povrnitev ugleda v javnosti. Druga pa poslancem, ki se prvi možnosti odrečejo oz. jo nočejo izpolniti, nalaga materialno sankcijo: prepoved udeležbe na seji državnega zbora in s tem ustrezno znižanje njegove plače in drugih osebnih prejemkov (ker seja državnega zbora v povprečju traja pet delovnih dni, znaša materialna sankcija malo manj kot četrtno plače poslanca).

Ker na izrečeno sankcijo poslanec nima pravice ugovora, mu mora biti dana možnost pojasnila svojega ravnanja. Prav tako se mora predsednik, preden izreče sankcijo, prepričati, ali je prijava utemeljena (razgovor s prijaviteljem).

Kar se tiče prijaviteljev, pa bi bilo smiselno, da bi se na primere spodbujanja nestrpnosti in diskriminacije odzvala oz. kršitve v teh primerih prijavila organa, ki sta z ustavo in zakoni zavezana k varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in opozarjanju na obstoj diskriminacije ter osveščanju javnosti v zvezi s to problematiko.

K 2. členu

Dopolnitve poslovnika zaradi nujnosti začnejo veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.